

mgr inż. Karolina KUSKOWSKA

Szkoła Główna Służby Pożarniczej

mgr Marcin RUDNICKI

mgr inż. Emil WRZOSEK

Centrum Badań Kosmicznych Polskiej Akademii Nauk

ĆWICZENIE DOWÓDCZO-SZTABOWE JAKO METODA OPTYMALIZACJI PROCEDUR RATOWNICZYCH NA PRZY- KŁADZIE SYMULACJI SKUTKÓW KATASTROFY MORSKIEJ

Streszczenie

W celu doskonalenia procedur oraz swoich umiejętności służby ratownicze, wojsko oraz podmioty uczestniczące w procesie zarządzania kryzysowego zobowiązane są do regularnego udziału w różnego rodzaju ćwiczeniach ratowniczych. Szczególną formą ćwiczenia, istotną z punktu widzenia rozwijania i integrowania struktur zarządzania kryzysowego, jest ćwiczenie sztabowe o charakterze studyjnym. Ten rodzaj treningu ma istotną wartość badawczo-naukową ze względu na możliwość funkcjonowania w środowisku informacyjnym zbliżonym do rzeczywistego, a brak komponentu polowego sprzyja wprowadzaniu w treść ćwiczenia sztabowego elementów eksperymentalnych, czyli modyfikowaniu modelu działania, testowaniu nowych procedur bądź narzędzi. Ćwiczenie sztabowe stanowi efektywną formę treningu na wypadek różnych zdarzeń, w tym zdarzeń o charakterze masowym, co unaocznily ćwiczenia symulacji skutków katastrofy morskiej współorganizowane przez CIK w Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni w dniach 26–28 kwietnia 2016 roku.

Słowa kluczowe: ćwiczenie sztabowe, działania ratownicze, zdarzenie masowe, zarządzanie kryzysowe, bezpieczeństwo

Wstęp

W dniach 26–28 kwietnia 2016 roku w Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni w ramach testów technicznych europejskiego projektu DRIVER (*Driving Innovation in Crisis Management for European Resilience* – Wspieranie innowacyjności w zarządzaniu kryzysowym na rzecz wzmocnienia europejskiej odporności na kryzysy) odbyło się ćwiczenie sztabowe pt. „Zarządzanie zasobami oraz zadaniami podczas Masowej Operacji Ratowniczej”.

Wydarzenie to przeprowadzono na podstawie autorskiej mechaniki symulacji zdarzeń kryzysowych, wypracowanej przez Centrum Informacji Kryzysowej. Tematem ćwiczenia była analiza procesu zarządzania zdarzeniami o charakterze masowym. Główne założenie scenariusza ćwiczenia stanowiła katastrofa statku pasażerskiego z 1700 osobami na pokładzie, do której doszło na wodach międzynarodowych Morza Bałtyckiego i wynikająca z tego konieczność zaplanowania, przeprowadzenia ewakuacji

oraz udzielenia pomocy medycznej poszkodowanym. Scenariusz ćwiczenia powstał na podstawie wiedzy eksperckiej przedstawicieli Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, Morskiej Służby Poszukiwania i Ratownictwa (Służba SAR) oraz Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie. Zaproponowany scenariusz charakteryzował się wieloaspektowością akcji powodującą potrzebę zaangażowania szerokiego spektrum instytucji cywilnych i wojskowych. Mimo iż zdarzenie o opisanym powyżej charakterze jest mało prawdopodobne dla niektórych podmiotów, szczególnie w województwie warmińsko-mazurskim, to podmioty zarządzania kryzysowego włączyły się do ćwiczenia i wyraziły chęć rozegrania zaproponowanego scenariusza, widząc szansę na przećwiczenie procedur, które mogłyby być przydatne nie tylko podczas katastrof morskich, lecz także na wypadek innych zdarzeń masowych. Uczestnikami ćwiczenia byli przedstawiciele następujących instytucji: Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, Urzędu Wojewódzkiego, Państwowej Straży Pożarnej (PSP), Policji, Państwowego Ratownictwa Medycznego (PRM), Lotniczego Pogotowia Ratunkowego (LPR), Żandarmerii Wojskowej oraz organizacji pozarządowych, takich jak: Polski Czerwony Krzyż, Związek Harcerstwa Polskiego, a także fundacji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy – potencjalni uczestnicy procesu zarządzania kryzysowego w sytuacji realnego zagrożenia.

Ćwiczenie poprzedzone było warsztatami planistycznymi, mającymi na celu określenie tematyki, założeń oraz wyłonienie potencjalnych pytań badawczych. W ich efekcie sformułowano następujący cel ćwiczenia: zidentyfikowanie luk w istniejącym systemie bezpieczeństwa na wypadek zdarzeń masowych, z uwzględnieniem katastrof morskich. Po przeprowadzeniu analizy dostępnej wiedzy uczestnicy spotkań wytypowali zbiór zagadnień kluczowych podczas masowej operacji ratowniczej, które należałoby podjąć w fazie reagowania w poszczególnych obszarach, między innymi w obszarze ratownictwa, zapewnienia pomocy logistycznej, psychologicznej, identyfikacji poszkodowanych, wymiany informacji z instytucjami krajowymi i zagranicznymi o stanie poszkodowanych itd. Weryfikacja tych zagadnień i ocena możliwych do podjęcia działań nastąpiła w toku ćwiczeń sztabowych o charakterze eksperymentalnym.

Symulowana awaria promu pasażerskiego wymusiła na graczach podjęcie niezbędnych czynności ograniczających skutki katastrofy. Skala zdarzenia wyrażana w tym przypadku liczbą poszkodowanych stanowiła poważne wyzwanie przede wszystkim dla podmiotu odpowiedzialnego za organizację i koordynację działań na lądzie. Działania te, w przeciwieństwie do wielokrotnie ćwiczonych przez Służbę SAR aspektu morskiego, nie zostały do tej pory opisane w żadnej procedurze obowiązującej w ramach systemu zarządzania kryzysowego Polski. To właśnie ten fakt nakierował autorów gry na zastosowaną podczas ćwiczenia mechanikę opierającą się na aplikacyjnym rozegraniu komponentu morskiego i skoncentrowaniu się na organizacji miejsca przyjęcia poszkodowanych. Według wiedzy autorów było to pierwsze tego typu ćwiczenie w Polsce, poruszające zagadnienia medyczne podczas zdarzenia masowego inicjowanego katastrofą morską w tak szeroki i kompleksowy sposób.

Ćwiczenie dowódczo-sztabowe o charakterze studyjnym

Ćwiczenie dowódczo-sztabowe jest to forma organizacyjna praktycznego szkolenia oficerów, dowódców i kadry zarządzającej, podczas której ćwiczący, na podstawie symulowanej, zbliżonej do rzeczywistej sytuacji rozwiązują problemy w zakresie organizowania i prowadzenia działań¹.

¹ *Metodyka przygotowania i prowadzenia ćwiczeń taktycznych i operacyjnych w wojskach lądowych*, red. B. Szulc, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 1993.

Wyróżnia się także ćwiczenia dowódczo-sztabowe o charakterze studyjnym (eksperymentalne), które pozwalają na realizację zagadnień badawczych w bardziej elastyczny sposób. Tym, co szczególnie je charakteryzuje, jest:

- możliwość testowania eksperymentalnego nowych narzędzi;
- wdrażanie eksperymentalnych procedur;
- stworzenie improwizowanego sposobu działania.

Cele przyświecające eksperymentalnym ćwiczeniom dowódczo-sztabowym, poza funkcją szkoleniową, to przede wszystkim:

- testowanie sprawności działania systemu (słuszności założeń teoretycznych);
- testowanie potencjalnych form rozwojowych określonych fragmentów istniejących procedur lub form organizacyjnych;
- określenie stopnia przydatności nowych technologii;
- optymalizacja metod działania.

Zwykle podczas eksperymentalnego ćwiczenia sztabowego jego uczestnicy mają do dyspozycji mapy, komputery i narzędzia informatyczne dostarczane przez organizatora. Dzielią się na kilka grup zadaniowych pracujących w jednej sali lub systemie pomieszczeń dostosowanym do celu ćwiczenia. Część zadań ma charakter aplikacyjny, część natomiast wymaga rzeczywistych działań.

Warunkami koniecznymi do organizacji poprawnego ćwiczenia sztabowego o charakterze studyjnym są między innymi odpowiednio dobrani uczestnicy spotkania, wybrani z adekwatnych dla rozgrywanego scenariusza instytucji (wynikających między innymi z siatki bezpieczeństwa), poprawny merytorycznie scenariusz ćwiczenia studyjnego, opracowany i konsultowany w zespole ekspertów tematycznych oraz zespół kierujący ćwiczeniem, odpowiedzialny za jego właściwy przebieg i bezpieczeństwo.

Ćwiczenie dowódczo-sztabowe „Zarządzanie zasobami oraz zadaniami podczas Masowej Operacji Ratowniczej”

Ćwiczenie dowódczo-sztabowe „Zarządzanie zasobami oraz zadaniami podczas Masowej Operacji Ratowniczej” należy sklasyfikować² jako jednostronne, wielopodmiotowe, studyjne (doświadczalne), zorientowane na wypracowywanie potencjalnych form rozwojowych i optymalizację metod działania. Scenariusz dotyczył fazy reagowania (według zasady czwórpodziału procesu zarządzania kryzysowego), jednakże niektóre wnioski z niego płynące dotyczą fazy przygotowania, a nawet legislacyjnego wymiaru fazy zapobiegania.

Ćwiczenie rozegrano wieloszczeblowo, tzn. prowadzono jednocześnie działania na wybranych szczeblach poziomu lokalnego, wojewódzkiego i centralnego.

Ze względu na zasadę realizacji ćwiczenia można je przyporządkować do kategorii ćwiczeń *Table Top* (z ang. „na stole”), co oznacza, że uczestnicy mieli okazję przeanalizować przebieg danego procesu bez praktycznego wdrażania go w życie, ponieważ ćwiczenie takie w swojej specyfice nie posiada komponentu polowego. Kreacja i przebieg scenariusza nie były jednak całkowicie aplikacyjne – zespół symulacji opierał się na zbiorze wejściowych ustaleń opracowanych przez zespół ekspertów, a dynamika rozwoju sytuacji kryzysowej kontrolowana była przez prostą, lecz adekwatną mechanikę opracowaną przez autorów niniejszej publikacji. Mechanika ta stanowiła zbiór zasad umożliwiających kontrolę sposobu przemieszczania sił i środków oraz prowadzenia działań, a także monitorowanie stanu każdego z ewakuowanych, nie tylko w ujęciu me-

² W poniższym artykule autorzy wspierają się metodyką klasyfikacji zaproponowaną w publikacji: J. Wołęjszo, *Metodyka przygotowania i prowadzenia ćwiczeń z dowództwami*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2005.

dycznym. W celu zachowania akceptowalnego poziomu umowności mechaniki ćwiczenia konsultowano ją uprzednio z uczestnikami ćwiczenia, dzięki czemu była również dla nich transparentna. To pozwoliło na realistyczne podejście do liczby osób niezbędnych do zbudowania sprawnie funkcjonującego miejsca przyjęcia poszkodowanych, a także unaocznilo niektóre procesy, jak: tworzenie się wąskich gardeł na linii pomocy medycznej, rejestracji i identyfikacji poszkodowanych czy wzrost ryzyka wybuchu paniki wśród poszkodowanych. Zaproponowana mechanika była przez uczestników odbierana jako intuicyjna i wygodna, co zostało potwierdzone w poćwiczeniowej sesji ewaluacyjnej.

Cechą wyróżniającą omawiane ćwiczenie był jego potencjał integracyjny. Organizator w ramach jednego ćwiczenia zgromadził reprezentantów organizacji właściwych dla incydentu opisanego w scenariuszu, na wielu szczeblach dowodzenia. Korzyścią płynącą z takiej formy organizacyjnej okazała się unikalna i niepraktykowana do tej pory wśród uczestników ćwiczenia możliwość międzyinstytucjonalnej analizy nietypowego zagadnienia masowej operacji ratowniczej inicjowanej katastrofą morską. Dzięki otwartej formie prowadzenia działań ćwiczący mogli na bieżąco obserwować pracę innych zespołów, a także konsultować się z ekspertami obecnymi na miejscu. Takie podejście pozwoliło na ujednoczenie stanu posiadanej wiedzy poprzez poznanie metod, spojrzenia i problemów innych uczestników, co zaowocowało wypracowaniem nowych, dobrych praktyk.

Niewątpliwą zaletą ćwiczeń dowódczo-sztabowych, przy odpowiedniej realizacji systemu komunikacji, jest możliwość symulowania w realny sposób dowolnego istotnego zdarzenia kryzysowego, jednocześnie bez przymusu rozgrywania komponentu polowego. Takie obserwacje niemożliwe są do przeprowadzania podczas ćwiczeń polowych czy w trakcie prawdziwych działań, gdzie zachowuje się wszystkie procedury, także te dotyczące bezpieczeństwa informacji.

Wyzwania i problemy zdarzeń masowych na przykładzie symulacji skutków katastrofy morskiej

Przeprowadzenie ćwiczenia w opisanej powyżej formie zaowocowało wypracowaniem wielu wniosków i identyfikacją zagadnień istotnych podczas zdarzeń masowych, które zaprezentowane zostały w dalszej części artykułu.

Pierwszym problemem, który wynikł z przeprowadzonej symulacji, są różnice w nomenklaturze stosowanej przez służby ratownictwa morskiego i ratownictwa na lądzie. Przykładem różnic w interpretacji terminów jest określanie szczebli dowodzenia w SZ RP i strukturach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG). W rozumieniu wojskowym szczebel taktyczny jest szczeblem najniższym, tożsamym ze szczeblem interwencyjnym obowiązującym w KSRG. Natomiast szczebel taktyczny w rozumieniu podmiotów KSRG oznacza szczebel operacyjny w SZ RP.

Kolejna nieujednolicona definicja to „zdarzenie masowe”. Interpretacja powyższego pojęcia od dawna jest tematem dyskusji, co może wynikać z niemożności jednoznacznego ustalenia progu liczbowego, powyżej którego należy używać tego terminu. To określenie nadawane subiektywnie przez każdy podmiot ratowniczy, wynika przede wszystkim z jego możliwości udzielenia pomocy i ograniczenia skutków w chwili zdarzenia, a nie z liczby poszkodowanych. Służby morskie w przypadku zdarzenia o charakterze masowym na morzu używają definicji masowej operacji ratowniczej (ang. *Mass Rescue Operation* – MRO). Należy przez to rozumieć „operacje wymagające natychmiastowej asysty ratowniczej w stosunku do dużej liczby osób w sytuacji zagrożenia, w której normalnie dostępne siły i środki poszukiwawczo-ratownicze Służby SAR

mogą być niewystarczające”³. Na lądzie natomiast podmioty KSRG i PRM używają określenia „zdarzenie masowe”, przez które należy rozumieć „zdarzenie, w wyniku którego określone w procesie segregacji poszkodowanych zapotrzebowanie na kwalifikowaną pierwszą pomoc i medyczne czynności ratunkowe realizowane w trybie natychmiastowym przekracza możliwości sił i środków podmiotów ratowniczych obecnych na miejscu zdarzenia w danej fazie działań ratowniczych”⁴. Zdarzenie na morzu, które dla SAR jest masową operacją ratowniczą, nie musi oznaczać zdarzenia masowego dla służb udzielających pomocy na lądzie, i odwrotnie. O ile różne definicje nie stanowią problemu, gdyż ich istota jest jednakowa, to problem stanowi różne nazywanie zjawisk i nieznanostwo określeń używanych przez inne służby. Jednolita nomenklatura jest niezwykle ważna, ponieważ rozbieżność, o której mowa powyżej, może opóźnić czas reakcji na zdarzenie.

Obrazuje to przykład: Służba SAR, po ogłoszeniu w swoich strukturach MRO, w pierwszej kolejności informuje o zdarzeniu właściwie terytorialnie Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego. Podmioty działające na lądzie nie mają obowiązku znajomości definicji czy też skrótów używanych przez inne podmioty. W przypadku działań rutynowych, prowadzonych na lądzie, skróty używane przez PSP czy Pogotowie Ratunkowe są znane innym służbom, tak w przypadku zdarzeń połączonych morsko-lądowych, które nie zdarzają się często, pojawia się problem. Oznacza to, że komunikat Służby SAR pt.: „Mamy MRO” nie będzie od razu jednoznacznie odczytany i nie wywoła odpowiedniej reakcji, lecz będzie wymagał wyjaśnienia, czym jest MRO i którą procedurę uruchomić, z związku z czym zabierze cenny czas. Powyższy problem może wynikać z nieuwzględnienia katastrof morskich w siatkach bezpieczeństwa. Siatki są załącznikami funkcjonalnymi do Planów Zarządzania Kryzysowego, określającymi, które podmioty odpowiadają za reagowanie podczas danego zagrożenia⁵. O ile dla zdarzeń masowych obowiązują procedury określające, które siły i środki powinny być uruchamiane i jak powinno przebiegać postępowanie medyczne, o tyle dla katastrof morskich takich dokumentów nie znaleziono. Są dostępne jedynie wewnętrzne opracowania stanowiące zbiór dobrych praktyk, nieobligujące służb do korzystania z nich. Przykładem tego mogą być cytowane *Zalecenia Konsultanta Krajowego w dziedzinie medycyny ratunkowej*....

Mówiąc o katastrofach morskich, należy mówić o innym wymiarze zdarzenia masowego, które wymaga nie tylko udzielenia pomocy medycznej poszkodowanym, lecz także przygotowania miejsca ich przyjęcia, identyfikacji, zapewnienia schronienia, żywienia czy też pomocy psychologicznej. Przygotowanie siatki bezpieczeństwa dla takiego zdarzenia nie jest łatwe, ponieważ stanowi połączenie kilku aspektów działań ratowniczych jednocześnie – określenie zatem jednego podmiotu wiodącego jest wręcz niemożliwe. Przy tej okazji rodzi się także problem braku dokumentu opisującego dobre praktyki w kwestii zarządzania procesem przyjęcia dużej liczby poszkodowanych w miejscu przygodnym. Jednocześnie problemu tego nie należy identyfikować wyłącznie z katastrofami na morzu. Zdaniem autorów dla wielu zagrożeń/zdarzeń wdrożenie zbioru dobrych praktyk mogłoby zoptymalizować i ujednolicić prowadzenie działań. Dobre praktyki mogłyby docelowo mieć charakter procedury. Warto mieć jednak na uwadze, iż dokument stanowiący listę dobrych praktyk tworzy się szybciej niż procedu-

³ J. Maziarz, *Problematyka tworzenia miejsca przyjmowania rozbitków podczas katastrofy morskiej wymagającej masowej operacji ratowniczej*, „Biuletyn kwartalny Centrum Operacyjno-Analitycznego RCB” 2016, nr 15.

⁴ J. R. Ładny, *Zalecenia Konsultanta Krajowego w dziedzinie medycyny ratunkowej dotyczące Procedur postępowania na wypadek wystąpienia zdarzenia mnogiego/masowego*, Warszawa 2015.

⁵ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 209).

rę, która wymaga długiego czasu na wdrożenie i jest trudna do opracowania, angażując wiele podmiotów. Ponadto dobre praktyki nie mają charakteru obligatoryjnego, a pozwalają na swobodną wymianę doświadczeń. Zdarzeniami, o których mowa powyżej i podczas których dobre praktyki mogłyby być stosowane, jest: organizacja imprez masowych, ewakuacja poszkodowanych w wyniku katastrof naturalnych, technicznych czy też organizacja obozów dla uchodźców.

Skala zdarzenia, wyrażona dużą liczbą osób poszkodowanych, spowodowała zogniskowanie uwagi uczestników ćwiczenia na organizacji procesu przyjęcia poszkodowanych i udzielenia pomocy medycznej. W aspekcie medycznym realizowano następujące elementy planowania operacyjnego:

- zebranie informacji o priorytetach w ewakuacji i udzielaniu pomocy medycznej poszkodowanym (aktualny status TRIAGE);
- ocena aktualnie dostępnych zasobów – personel medyczny, zabezpieczenie materiałowo-logistyczne (leki, opatrunki i inne wyroby medyczne w punktach pomocy medycznej, zespołach terenowych itd.) dla jednostek systemu PRM i podmiotów współpracujących;
- zabezpieczenie ciągłości działania w aspekcie rotacji sił i środków ratowniczych na miejscu oraz poza miejscem działań, a także ocena natężenia pracy zespołów.

Za istotny wniosek dotyczący zarządzania pomocą medyczną należy uznać brak funkcjonującego na chwilę obecną efektywnego systemu wspomaganie dowodzenia. Być może planowane wdrożenie Systemu Wspomagania Dowodzenia Państwowego Ratownictwa Medycznego (SWD PRM)⁶ spowoduje zniwelowanie tego zjawiska, również dla wyzwań podczas zdarzenia typu MRO. Od strony operacyjnej zauważono konieczność intensyfikacji działań zmierzających do rzeczywistego zarządzania i operowania (dowodzenia) zasobami w działaniach medycznych.

Ponadto w trakcie ćwiczenia zaobserwowano istotny aspekt dotyczący braku możliwości szybkiej identyfikacji i weryfikacji kwalifikacji personelu ratowniczego pojawiającego się spontanicznie na miejscu zdarzenia jako wsparcie działań, np. członkowie organizacji społecznej deklarujący ukończenie kursu kwalifikowanej pierwszej pomocy. Zdaniem autorów pomocne w tej kwestii byłoby wdrożenie karty identyfikacyjnej ratownika.

Ćwiczenia wykazały, iż elementem wymagającym poprawy jest zdolność do oceny gotowości operacyjnej PRM w zakresie możliwości transportowych ambulansów, zapotrzebowania na dodatkowe zasoby osobowe i materiałowe oraz w zakresie oceny deficytu na siły i środki biorące udział w działaniach operacyjnych. Istotnym aspektem zapewnienia ciągłości działania jest również zdolność do zapewnienia wsparcia psychologicznego dla poszkodowanych i ratowników uczestniczących w działaniach. W kontekście zachowania realizmu dowodzenia, należy wskazać na konieczność dążenia do zachowania wspólnego obrazu sytuacji (ang. *Common Operational Picture* – COP). Obserwacje w trakcie ćwiczenia wskazują na istnienie raczej rozproszonej niż skupionej struktury informacyjnej.

Kolejnym istotnym zagadnieniem, wynikającym z przeprowadzonych ćwiczeń, był aspekt współpracy cywilno-wojskowej (ang. *Civil-Military Co-operation* – CIMIC), który w ćwiczeniu odegrał istotną rolę w kontekście przeprowadzania skutecznej ewakuacji medycznej poszkodowanych drogą lotniczą z użyciem środków transportu będących w dyspozycji SZ RP. Założona liczba poszkodowanych wymagających transportu medycznego przekroczyła wydolność systemu PRM w województwie, wspieranego

⁶ *System Wspomagania Dowodzenia (SWD PRM)*, [online:] <http://www.mz.gov.pl/system-ochrony-zdrowia/panstwowe-ratownictwo-medyczne/system-wspomagania-dowodzenia-prm/> [dostęp: 23.09.2016].

pełnym zaangażowaniem zasobów LPR. Ponadto część osób wymagała hospitalizacji w ośrodkach specjalistycznych odległych od miejsca przyjęcia poszkodowanych, dlatego też konieczne było wykorzystanie zasobów wojskowych. W związku z tym ćwiczący musieli zidentyfikować miejsca dyslokacji oraz liczbę potencjalnie dostępnych wojskowych ambulansów jedno- i wielonoszowych. Z uwagi na znaczące możliwości SZ RP w zapewnieniu ewakuacji medycznej drogą lotniczą, w toku oceny zapotrzebowana na wsparcie medyczne zwrócono uwagę na możliwość użycia samolotów CASA w konfiguracji MEDEVAC. Kierujący działaniami ratowniczymi w miejscu przyjęcia poszkodowanych zawnioskował do Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego o ujęcie takiego zapotrzebowania w przygotowywanym dla całej operacji wniosku wojewody do Ministra Obrony Narodowej o użycie oddziałów i pododdziałów SZ RP w ramach procedur dla Wojewódzkiego Planu Zarządzania Kryzysowego. Na podstawie możliwości infrastruktury właściwej terytorialnie bazy lotniczej wyznaczono lotnisko referencyjne do obsługi wojskowych transportów lotniczych, z uwzględnieniem ruchu lądowego ambulansów PRM oraz rotacji poszkodowanych transportowanych na pokładach śmigłowców LPR. Wnioskiem płynącym z ćwiczeń jest potrzeba uproszczenia procedury uruchamiania zasobów wojskowych na potrzeby zarządzania kryzysowego. Długi czas potrzebny na zaangażowanie wojska w działania ratownicze powoduje, że dyspozytorzy nie mają praktyki sięgania po ich siły i środki.

Podsumowanie

Tym, co doprowadziło do osiągnięcia rezultatów ćwiczenia, o których można mówić z satysfakcją, jest jego stosunkowo wysokie „urealnienie”. Dzięki elementom gry, odwzorującym między innymi poszkodowanych, ich stan, liczbę i stan dostępnych zasobów oraz uwzględnianiu takich czynników jak: godzina zadysponowania wybranych sił i środków, czas zgłoszenia gotowości do podjęcia działań, prędkość jazdy, odległość do miejsca zdarzenia i wynikający z tego czas przybycia bądź dostarczenia na miejsce zdarzenia, czynności podejmowane przez grających nie odbiegały od realiów i nie miały charakteru aplikacyjnego. Wszystkie zadysponowane siły i środki były zgodne z zasobami posiadanymi w województwie. Mimo że ćwiczenie pozbawione było komponentu polowego, który wydaje się nieodzownym elementem ćwiczeń z udziałem służb ratowniczych, zadania, które grający otrzymywali, wymagały podjęcia wielu działań rzeczywistych, między innymi powiadomienia dyspozytorów jednostek macierzystych i podmiotów im podległych, sprawdzenia dostępnych zasobów, określenia czasu oczekiwania na ich przybycie na miejsce zdarzenia czy też organizacji konferencji prasowej.

Opisywana forma szkoleniowa zdaniem autorów charakteryzuje się potencjalnie korzystnym stosunkiem koszt–efekt. Przy relatywnie niewielkim nakładzie finansowym umożliwia aktywny udział funkcjonariuszy różnych służb, straży, inspekcji, a także przedstawicieli administracji publicznej, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych.

Ćwiczenia takie można traktować jako nowoczesną formę szkoleniowo-badawczą, posiadającą niepodważalny potencjał budowania mostów pomiędzy instytucjami, o których mowa powyżej. Ograniczanie się do ćwiczeń proceduralnych wewnątrzorganizacyjnych realizuje jedynie funkcję kontrolną sprawności działania systemu. Dzięki rozszerzeniu spektrum przeprowadzanych ćwiczeń o ćwiczenia sztabowe, rozgrywane przy wspólnym stole, otwierają się nowe drogi poznania i współpracy, bo czym innym jest znać produkty instytucji współpracujących, a czym innym – wiedzieć, jak przebiega proces ich tworzenia. Dzięki temu instytucje wchodzą w posiadanie wiedzy o działaniu całości systemu, mogą też wspólnie wzmacniać i usprawniać procedury działania.

Szersze wnioski płynące z ćwiczenia zostaną zebrane w ramach dokumentu będącego zbiorem dobrych praktyk pt. „Lista kluczowych zagadnień istotnych podczas zdarzeń o charakterze masowym”, której opracowaniem zajmuje się zespół ekspercki ćwiczenia.

BIBLIOGRAFIA

Opracowania zwarte

Ładny J. R., *Zalecenia Konsultanta Krajowego w dziedzinie medycyny ratunkowej dotyczące Procedur postępowania na wypadek wystąpienia zdarzenia mnogiego/masowego*, Warszawa 2015.

Maziarz J., *Problematyka tworzenia miejsca przyjmowania rozbitków podczas katastrofy morskiej wymagającej masowej operacji ratowniczej*, „Biuletyn kwartalny Centrum Operacyjno-Analitycznego RCB” 2016, nr 15.

Metodyka przygotowania i prowadzenia ćwiczeń taktycznych i operacyjnych w wojskach lądowych, red. B. Szulc, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 1993.

Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 209).

Wolejszo J., *Metodyka przygotowania i prowadzenia ćwiczeń z dowództwami*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2005.

Źródła internetowe

System Wspomagania Dowodzenia (SWD PRM), [online:] <http://www.mz.gov.pl/system-ochrony-zdrowia/panstwowe-ratownictwo-medyczne/system-wspomagania-dowodzenia-prm/> [dostęp: 23.09.2016].

Karolina KUSKOWSKA, M.Sc. Eng.

Marcin RUDNICKI, M.Sc.

Emil WRZOSEK, M.Sc. Eng.

COMMAND POST EXERCISES – A METHOD OF OPTIMIZING RESCUE PROCEDURES ILLUSTRATED IN THE SIMULATION OF THE MARITIME DISASTER EFFECTS

Abstract

In order to improve procedures and their own skills, rescue services, the army and subjects involved in the process of crisis management are required to regularly participate in a variety of rescue exercises. A special form of exercise, crucial for developing and integrating crisis management structures, is a command post tactical exercise of studio nature. This type of exercise is of important research value as it offers the possibility of functioning in the near real-life information environment and the absence of a field component facilitates the introduction of experimental elements into the content of staff training, i.e. modifying the operation model and testing new procedures or tools. The command post exercise is an effective form of training in case of different types of events, including those of mass nature, which was illustrated by the simulations of maritime catastrophe effects co-organized by Crisis Intervention Centre (CIK) at the Polish Naval Academy in Gdynia from 26th to 28th of April, 2016.

Keywords: command post training exercise, rescue actions, mass events, crisis management, safety